

УДК: 347.77(477:4-6ЄС)

[https://doi.org/10.52058/2708-7530-2026-3\(69\)-963-982](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2026-3(69)-963-982)

Єрофєєнко Лариса Василівна кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри правового регулювання економіки ХНЕУ ім. С. Кузнеця, м. Харків, <https://orcid.org/0000-0001-8436-2065>

Брусільцева Ганна Миколаївна кандидат економічних наук, доцент кафедри правового регулювання економіки Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, м. Харків, <https://orcid.org/0000-0003-3759-460X>

ГАРМОНІЗАЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ПРО КОМЕРЦІЙНУ КОНЦЕСІЮ З ПРАВОМ ЄС: АСПЕКТИ ЗАХИСТУ ТОРГОВЕЛЬНИХ МАРОК ТА НОУ-ХАУ

Анотація. Наукову статтю присвячено комплексному дослідженню трансформації інституту комерційної концесії (франчайзингу) в Україні в умовах євроінтеграційного поступу та масштабної реформи приватного права. Робота фокусується на системному перегляді інституту комерційної концесії (франчайзингу) як міжгалузевого явища, що охоплює цивільне, господарське, інтелектуальне та конкурентне право.

Центральною темою дослідження є наслідки «декодифікації» господарського законодавства. Детально розглянуто Закон № 4196-ІХ від 09.01.2025, який скасовує Господарський кодекс України з 28 серпня 2025 року, та проаналізовано, як перехід до єдиної системи приватного права на базі оновленого Цивільного кодексу вплине на стабільність франчайзингових мереж. Особлива увага приділяється трирічному перехідному періоду для реформування державних та комунальних підприємств, що є критичним для забезпечення прозорості ринку.

Основна увага зосереджена на механізмах гармонізації національного законодавства з ключовими актами ЄС: Регламентом (ЄС) 2022/720 щодо вертикальних обмежень, Директивою (ЄС) 2015/2436 про торговельні марки та Директивою (ЄС) 2016/943 про захист комерційної таємниці.

У сфері інтелектуальної власності дослідження пропонується глибокий розбір проблеми «реального використання» торговельних марок. Спираючись на прецедентну постанову Великої Палати Верховного Суду від 05.03.2025 у справі № 910/8781/23, доводиться необхідність синхронізації української судової практики з практикою Суду ЄС та положеннями Регламенту (ЄС) № 207/2009.

Обґрунтовано позицію, згідно з якою зміна власника ТМ не повинна переривати п'ятирічний строк її невикористання, що стимулює власників до активного комерційного обігу своїх активів.

Захист ноу-хау розглядається крізь призму імплементації Директиви (ЄС) 2016/943. Аналізується новий законопроект Міністерства економіки про комерційну таємницю, виокремлюються критерії секретності та комерційної цінності інформації. Дослідження підкреслює важливість процесуальних механізмів захисту таємниці під час судових спорів та при звільненні працівників (мобільність кадрів).

Конкурентний аспект охоплює аналіз нових роз'яснень АМКУ № 16-рр (грудень 2024р.), які впроваджують концепцію «безпечної гавані» для вертикальних угод. Розглядаються межі дозволених обмежень конкуренції у франчайзингу, зокрема питання фіксації цін та онлайн-торгівлі.

Висновки та рекомендації дослідження спрямовані на практичне застосування: запропоновано алгоритми перевірки (due diligence) активів при придбанні франшизи, методики захисту конфіденційної інформації через «франчайзбуки» та стратегії адаптації існуючих договорів до нового законодавства після серпня 2025 року.

Ключові результати дослідження:

Реформування ТМ: Обґрунтовано важливість нової судової практики щодо «реального використання» торговельних марок. Зокрема, проаналізовано позицію Верховного Суду 2025 року, згідно з якою зміна власника не перериває п'ятирічний строк невикористання бренду, що стимулює франчайзерів до активної ринкової діяльності.

Захист Ноу-хау: Досліджено проєкт Закону «Про захист комерційних таємниць» (2025 р.) та визначено три критерії правомірності захисту ноу-хау: секретність, комерційна цінність та вжиття належних заходів безпеки.

Конкурентне право: Висвітлено впровадження принципу «безпечної гавані» (safe harbour) для франчайзингових угод через роз'яснення АМКУ, що дозволяє вертикальні обмеження при частці ринку сторін до 30%.

Етичні стандарти: Аргументовано необхідність імплементації Європейського кодексу етики франчайзингу, зокрема в частині обов'язкового переддоговірної розкриття інформації (disclosure document).

Також у висновках запропоновано конкретні зміни до Глави 76 ЦКУ, спрямовані на захист франчайзі від недобросовісних бізнес-моделей та посилення відповідальності за «паразитичне копіювання» після завершення дії договорів.

Ключові слова: Комерційна концесія, франчайзинг, гармонізація законодавства, право ЄС, торговельна марка, ноу-хау, комерційна таємниця, вертикальні обмеження, *acquis communautaire*, скасування Господарського кодексу, переддоговірне розкриття інформації.

Larysa Yerofieienko PhD in Law, Associate Professor, Associate Professor of Department of Legal Regulation of Economics, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Kharkiv, <https://orcid.org/0000-0001-8436-2065>

Hanna Brusiltseva, PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Legal Regulation of the Economy, Simon Kuznets Kharkiv National University of the Economics, Kharkiv, <https://orcid.org/0000-0003-3759-460X>

HARMONISATION OF UKRAINIAN LEGISLATION ON COMMERCIAL CONCESSIONS WITH EU LAW: ASPECTS RELATING TO THE PROTECTION OF TRADEMARKS AND KNOW- HOW

Abstract. This academic article is devoted to a comprehensive study of the transformation of the institution of commercial concessions (franchising) in Ukraine against the backdrop of European integration and large-scale reform of private law. The work focuses on a systematic review of the institution of commercial concession (franchising) as a cross-sectoral phenomenon encompassing civil, commercial, intellectual property and competition law.

The central theme of the study is the consequences of the ‘decodification’ of commercial legislation. Law No. 4196-IX of 9 January 2025, which repeals the Commercial Code of Ukraine with effect from 28 August 2025, is examined in detail, and an analysis is provided of how the transition to a unified system of private law based on the updated Civil Code will affect the stability of franchise networks. Particular attention is paid to the three-year transition period for the reform of state-owned and municipal enterprises, which is critical for ensuring market transparency.

The main focus is on mechanisms for harmonising national legislation with key EU acts: Regulation (EU) 2022/720 on vertical restraints, Directive (EU) 2015/2436 on trade marks, and Directive (EU) 2016/943 on the protection of trade secrets.

In the field of intellectual property, this study offers an in-depth analysis of the issue of the ‘genuine use’ of trade marks. Drawing on the landmark ruling of the Grand Chamber of the Supreme Court of 5 March 2025 in Case No. 910/8781/23, the paper demonstrates the need to align Ukrainian judicial practice with that of the Court of Justice of the European Union and the provisions of Regulation (EU) No. 207/2009. The position is substantiated that a change in the trademark owner should not interrupt the five-year period of non-use, which encourages owners to actively commercialise their assets.

The protection of know-how is examined through the lens of the implementation of Directive (EU) 2016/943. The new draft law on trade secrets proposed by the

Ministry of Economy is analysed, and the criteria for the confidentiality and commercial value of information are highlighted. The study highlights the importance of procedural mechanisms for protecting trade secrets during legal disputes and when employees are dismissed (staff turnover).

The competition aspect covers an analysis of the AMCU's new guidelines No. 16-rr (December 2024), which introduce the concept of a 'safe harbour' for vertical agreements. The limits of permissible restrictions on competition in franchising are examined, in particular issues relating to price fixing and online trade.

The study's conclusions and recommendations are geared towards practical application: it proposes due diligence procedures for assets when acquiring a franchise, methods for protecting confidential information through 'franchise books', and strategies for adapting existing contracts to the new legislation after August 2025.

Key findings of the study:

Trademark reform: The importance of new case law regarding the 'genuine use' of trademarks is substantiated. In particular, the Supreme Court's 2025 ruling is analysed, according to which a change of ownership does not interrupt the five-year period of non-use of the brand, thereby encouraging franchisors to engage in active market activity.

Protection of Know-how: The draft Law 'On the Protection of Trade Secrets' (2025) has been examined, and three criteria for the legitimacy of know-how protection have been identified: secrecy, commercial value and the implementation of appropriate security measures.

Competition Law: The introduction of the 'safe harbour' principle for franchise agreements was highlighted through an AMCU clarification, which permits vertical restraints where the parties' combined market share does not exceed 30%.

Ethical standards: The need to implement the European Code of Ethics for Franchising is argued, particularly regarding mandatory pre-contractual disclosure (disclosure document).

The conclusions also propose specific amendments to Chapter 76 of the Civil Code of Ukraine, aimed at protecting franchisees from unscrupulous business models and strengthening liability for 'parasitic copying' after the expiry of contracts.

Keywords: Commercial concession, franchising, harmonisation of legislation, EU law, trade mark, know-how, trade secret, vertical restraints, *acquis communautaire*, repeal of the Commercial Code, pre-contractual disclosure of information.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку правової системи України характеризується безпрецедентною за глибиною та темпами трансформацією, зумовленою набуттям статусу кандидата на членство в Європейському Союзі (ЄС) та необхідністю імплементації *acquis communautaire* у національне законодавство.[1] Однією з найбільш динамічних сфер, що потребує негайної адаптації до європейських стандартів, є сфера комерційної концесії (франчайзингу), яка

виступає потужним інструментом масштабування бізнесу, залучення інвестицій та трансферу технологій. Успішне функціонування франчайзингових мереж критично залежить від надійності правового захисту об'єктів інтелектуальної власності, насамперед торговельних марок та ноу-хау, що складають ядро будь-якої бізнес-моделі.[2]

Проблема дослідження посилюється радикальними змінами у вітчизняному правовому полі. Прийняття Закону України № 4196-ІХ від 9 січня 2025 року, який визнав Господарський кодекс України таким, що втратив чинність, фактично завершило період правового дуалізму в регулюванні господарської діяльності.[3]. Відтепер договір комерційної концесії регулюється виключно нормами Цивільного кодексу України (ЦКУ) та спеціальним законодавством, що вимагає переосмислення багатьох усталених підходів через призму приватного права та європейських директив. Необхідність гармонізації диктується не лише формальними вимогами Угоди про асоціацію, а й потребами бізнесу в отриманні зрозумілих, прозорих та ефективних механізмів захисту, які б відповідали стандартам Регламенту (ЄС) 2022/720 щодо вертикальних обмежень та Директиви (ЄС) 2016/943 про захист комерційної таємниці.[4]

Актуальність теми зумовлена також тим, що прогалини у поточному регулюванні, зокрема відсутність чітких вимог до переддоговірного розкриття інформації та недостатня деталізація процедур захисту ноу-хау, створюють ризики для правоволодільців та користувачів. В умовах євроінтеграції Україна має перейти від фрагментарного регулювання до цілісної системи, де торговельна марка захищена від "паразитичного" використання, а ноу-хау — від несанкціонованого розкриття, що забезпечить стійкість національного ринку франчайзингу в конкурентному середовищі ЄС.

Об'єктом даної наукової статті є суспільні відносини, що виникають у процесі гармонізації вітчизняного законодавства про комерційну концесію з правом Європейського Союзу. Предметом дослідження виступають правові механізми захисту торговельних марок та ноу-хау в структурі франчайзингових відносин, а також шляхи усунення колізій між національними нормами та вимогами європейських регламентів і директив.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання правового регулювання комерційної концесії та франчайзингу в Україні та за кордоном тривалий час перебувають у фокусі уваги науковців. Фундаментальні основи цього інституту в українській цивілістиці були закладені в працях В. Дмитришина та Р. Шишки.

В. Дмитришин у своїх дослідженнях проводив ґрунтовний аналіз співвідношення понять "комерційна концесія" та "франчайзинг", вказуючи на те, що останній є значно ширшою категорією, яка охоплює не лише передачу прав, а й специфічну систему підтримки та контролю. Р. Шишка зосереджував увагу на договірній природі франчайзингу та його місці в системі зобов'язального права,

наголошуючи на необхідності гнучкості правових норм для стимулювання підприємництва.[5]

На сучасному етапі (2023–2025 роки) акцент досліджень змістився у площину євроінтеграційної адаптації. Ю. Паніна детально аналізує правове регулювання договору франчайзингу в Європейському Союзі, порівнюючи підходи різних держав-членів та виокремлюючи спільні стандарти, які мають бути імплементовані в Україні. Особливе значення мають праці О. Кохановської та В. Цюри, які досліджують переддоговірні відносини та відповідальність на етапі переговорів у світлі реформи Цивільного кодексу України та положень Модельних правил європейського приватного права (DCFR).[6]

Проблематика захисту комерційної таємниці та ноу-хау отримала новий імпульс завдяки активній роботі Українського національного офісу інтелектуальної власності та інновацій (УКРНОІВІ). Богдан Падучак та Микола Потоцький виступають провідними експертами у питаннях транспонування Директиви (ЄС) 2016/943, фокусуючись на створенні сучасних інструментів захисту для інноваційного бізнесу.[7]

Питання використання та припинення прав на торговельні марки в контексті судової практики 2024-2025 років активно висвітлюються в публікаціях І. Бенедисюка, який аналізує позиції Верховного Суду щодо наслідків невикористання брендів, що має критичне значення для франчайзерів.[8]

Крім того, правові аспекти гармонізації та імплементації *acquis communautaire* у своїх працях досліджували такі вчені, як: А. А. Гринчак, В. А. Устименко, Є. А. Огаренко, А. А. Соколов, І. В. Продан, О. М. Шпакович, І. М. Яворська. Теоретико-правову природу франчайзингу та його термінологічне співвідношення з комерційною концесією аналізували Н. Ментуг, І. А. Бланк, І. Селіванова та С. С. Глотов. Доктринальне розуміння процесів гармонізації господарського права представлено у роботах В. А. Васильєвої та О. Р. Ковалишин. Економічні аспекти функціонування франчайзингових моделей у контексті євроінтеграції висвітлені О. Суковатим, О. Корольчуком, С. Махнушею. Питання захисту комерційної таємниці та ноу-хау на сучасному етапі адаптації до Директиви (ЄС) 2016/943 опрацьовували М. Потоцький, Б. Падучак та представники НДІ інтелектуальної власності НАПрН України.

Попри значний масив наукових праць, залишається потреба у комплексному дослідженні, яке б об'єднало аспекти скасування Господарського кодексу з новими вимогами до захисту інтелектуальної власності та конкурентного права ЄС. Дана робота спрямована на заповнення цієї лакуни шляхом аналізу новітнього законодавства та судової практики в умовах євроінтеграційного поступу.

Мета та завдання дослідження.

Метою дослідження є комплексний аналіз процесів гармонізації українського законодавства про комерційну концесію з правом ЄС, виявлення проблем-

них аспектів захисту торговельних марок і ноу-хау в нових правових реаліях (після скасування Господарського кодексу) та розробка науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення цивільно-правового регулювання цих відносин.

Для досягнення мети було поставлено та вирішено такі завдання:

1. Дослідити наслідки втрати чинності Господарським кодексом України для інституту комерційної концесії та визначити нову архітектуру регулювання в межах ЦКУ.

2. Проаналізувати механізм гармонізації національних норм з антимонопольним правом ЄС, зокрема щодо впровадження принципів Регламенту (ЄС) 2022/720 про вертикальні угоди.

3. Оцінити стан адаптації законодавства про торговельні марки до вимог Директиви (ЄС) 2015/2436 та розкрити значення нової судової практики щодо "реального використання" брендів.

4. Визначити правові параметри захисту ноу-хау як об'єкта комерційної таємниці відповідно до стандартів Директиви (ЄС) 2016/943 та положень нового профільного законопроекту України.

5. Обґрунтувати необхідність нормативного закріплення процедур переддоговірного розкриття інформації на основі Європейського кодексу етики франчайзингу.

6. Сформулювати пропозиції до Глави 76 Цивільного кодексу України та інших нормативно-правових актів для забезпечення повної відповідності *acquis* ЄС.

Виклад основного матеріалу.

Протягом десятиліть правова природа комерційної концесії в Україні була предметом дискусій через дублювання та певною мірою суперечність норм Цивільного та Господарського кодексів. Господарський кодекс України (ГКУ) розглядав цей інститут крізь призму публічного контролю та суворих суб'єктних обмежень, що часто не відповідало динаміці ринкових відносин. Ситуація кардинально змінилася із прийняттям Закону України № 4196-ІХ, згідно з яким ГКУ втрачає чинність з 28 серпня 2025 року.[3]

Це рішення означає перехід до моністичної системи приватного права, де основна роль у регулюванні договірних відносин належить Цивільному кодексу України.

Скасування ГКУ знімає низку бюрократичних перепон, таких як обов'язкова реєстрація договору комерційної концесії в органі, що здійснював державну реєстрацію суб'єкта господарювання. Оскільки механізм такої реєстрації де-факто ніколи не був належним чином реалізований на рівні підзаконних актів, це створювало правову пастку для бізнесу: неможливість посилатися на договір у відносинах із третіми особами через відсутність формальної реєстрації.[9] У новому правовому режимі чинність договору базуватиметься на письмовій

формі та факті передачі комплексу виключних прав, що повністю відповідає європейській практиці свободи договору.

Реформа 2025 року також запроваджує важливі зміни у корпоративному управлінні та фідучіарних обов'язках, що опосередковано впливає на стабільність франчайзингових мереж. Для суб'єктів господарювання встановлено трирічний перехідний період для адаптації своїх статутів та договорів до нових вимог ЦКУ. Зокрема, у відносинах франчайзингу особливої ваги набувають принципи добросовісності (good faith) та справедливості, які стають не просто загальними деклараціями, а дієвими інструментами вирішення спорів у судах.[10]

Динаміка змін правового режиму договору комерційної концесії в контексті дегосподаризації законодавства зазначена в табл. 1.

Таблиця 1.

Критерій порівняння	Господарський кодекс (до серпня 2025)	Цивільний кодекс та спеціальні закони (після серпня 2025)
Суб'єктний склад	Виключно суб'єкти підприємницької діяльності (ст. 366 ГКУ).	Ширший підхід, орієнтований на цивільну правосуб'єктність сторін зобов'язання.
Реєстрація договору	Обов'язкова за місцем реєстрації правоволодільця (ст. 367 ГКУ).	Скасовується; пріоритет надається реєстрації ліцензій на окремі об'єкти ІВ.
Відповідальність	Суворі солідарна відповідальність за якість товарів (ст. 373 ГКУ).	Гнучке регулювання, що враховує ступінь контролю правоволодільця за діяльністю користувача.
Переважне право	Право на поновлення договору на тих же умовах (ст. 372 ГКУ).	Регулюється за домовленістю сторін або загальними нормами про оренду/ліцензування.

Перехід до регулювання виключно за ЦКУ дозволяє усунути термінологічну плутанину. Хоча термін "комерційна концесія" зберігається, його зміст дедалі більше зближується з міжнародним поняттям "франчайзинг". Це відкриває шлях до прямої імплементації положень Європейського кодексу етики франчайзингу, який базується на принципах партнерства та взаємної вигоди, а не лише на жорсткому ієрархічному контролі.[11]

Франчайзинг у європейському розумінні — це не лише надання права на використання об'єктів інтелектуальної власності, а цілісна система маркетингу

та організації бізнесу, заснована на тісній взаємодії юридично незалежних суб'єктів. Комерційна концесія в українському законодавстві часто сприймається як суто договірний тип, де акцент зміщений на передачу «комплексу виключних прав». Це створює певні труднощі при масштабуванні міжнародних мереж в Україні, оскільки іноземні франчайзери очікують регулювання, заснованого на принципах партнерства, а не лише ліцензування.

Центральним елементом гармонізації у 2024–2025 роках стало наближення українських правил конкуренції до стандартів ЄС щодо вертикальних угод. Договір комерційної концесії за своєю суттю є вертикальним обмеженням, оскільки він містить умови щодо використання бренду, територіальні обмеження та часто — обов'язки щодо ексклюзивного постачання.[12]

Антимонопольний комітет України (АМКУ) у грудні 2024 року видав Рекомендаційні роз'яснення № 16-пр, які прямо посилаються на Регламент Комісії (ЄС) 2022/720 (VBER). Цей крок є революційним, оскільки він запроваджує алгоритм оцінки вертикальних угод, аналогічний європейському. Ключовим поняттям є "безпечна гавань" (safe harbour), яка надає автоматичне звільнення від заборони антиконкурентних узгоджених дій, якщо виконуються певні умови щодо часток ринку. [4]

Згідно з новими правилами, франчайзингова угода вважається допустимою, якщо:

Частка ринку правоволодільця на ринку продажу відповідних товарів/послуг не перевищує 30%. [4]

Частка ринку користувача на ринку придбання цих товарів/послуг також не перевищує 30%. [13]

Угода не містить жорстких обмежень (hardcore restrictions), таких як фіксація мінімальних цін перепродажу (RPM) або абсолютна заборона онлайн-продажів.[4]

Особливу увагу в контексті франчайзингу приділено так званому "подвійному розповсюдженню" (dual distribution), коли франчайзер не лише надає права іншим, а й сам продає товари через власні точки або онлайн-магазини, конкуруючи зі своїми франчайзі.

Новий Регламент ЄС 2022/720 та відповідні роз'яснення АМКУ дозволяють таку модель, але обмежують обмін інформацією між сторонами лише тими даними, які необхідні для функціонування мережі та покращення дистрибуції. [4]

Договори про нерозголошення (NDA) та застереження про неконкурунцію (NCA) є основою захисту франчайзингової мережі від "внутрішнього" піратства. Проте в Україні ці інструменти стикаються з конституційними обмеженнями. Стаття 43 Конституції України гарантує право на працю, що часто трактується судами як абсолютна неможливість обмежити людину у виборі місця роботи чи заняття бізнесом після звільнення або припинення договору.

Досвід ЄС показує, що обмеження конкуренції після закінчення договору є законним, якщо воно:

Обмежене територією, де франчайзі діяв раніше.

Обмежене строком (зазвичай 1 рік за VBER, хоча NDA може тривати довше).

Є необхідним для захисту переданого ноу-хау.

В Україні спостерігається "позитивна тенденція": суди починають визнавати правомірність стягнення штрафів за порушення NDA, якщо інформація була чітко ідентифікована. Однак NCA (Non-Compete Agreements) все ще часто визнаються недійсними, що змушує франчайзерів використовувати іноземне право для регулювання цих відносин, хоча це не завжди рятує при виконанні рішень в Україні.

Важливим аспектом є також правомірність обмежень, спрямованих на захист інтелектуальної власності. При аналізі механізмів захисту фундаментальне значення має справа Суду ЄС Pronuptia de Paris (Case 161/84), яку часто називають «Біблією франчайзингу». У цьому рішенні Суд вперше розмежував обмеження, що є шкідливими для конкуренції, та умови, які є необхідними для функціонування франчайзингової системи. Відповідно до прецеденту Pronuptia, франчайзер має право на такі заходи захисту:

Контроль за ідентичністю: вимога до франчайзі продавати товари лише в приміщеннях, оформлених за стандартами мережі, є правомірною, оскільки вона захищає репутацію бренду.

Заборона передачі прав: обмеження на переуступку договору без згоди франчайзера є критичним, оскільки франчайзинг базується на виборі конкретного партнера (*intuitu personae*).

Ексклюзивне постачання: зобов'язання купувати товари лише у франчайзера або схвалених постачальників є законним, якщо це єдиний спосіб забезпечити ідентичну якість товарів у всій мережі. [14]

Україна через роз'яснення АМКУ 2024 року імплементує цей підхід, визнаючи, що контроль за якістю з боку франчайзера є законним інтересом, а не інструментом придушення конкуренції.[4]

Торговельна марка є найпомітнішим активом франшизи. В Україні у вересні 2024 року набули чинності нові Правила складання та подання заявки на ТМ, які значно модернізували процедуру набуття прав. [15] Основним вектором реформи стала імплементация Директиви (ЄС) 2015/2436, що передбачає перехід до системи, де експертиза проводиться *ex officio* лише за абсолютними підставами, а відносні підстави (конфлікт із попередніми марками) стають предметом опозиції.[16]

Для франчайзингових відносин критично важливим є питання "реального використання" ТМ. Згідно зі статтею 16 Закону "Про охорону прав на знаки для

товарів і послуг", власник ТМ зобов'язаний використовувати її протягом п'яти років з моменту публікації відомостей про реєстрацію. [17] У 2025 році Велика Палата Верховного Суду прийняла знакове рішення у справі № 910/8781/23 (Єврокеш проти Домінус-К), яке поставило крапку у тривалій дискусії щодо наслідків зміни власника марки. [8]

Суд встановив такі ключові правові висновки:

1. Перебіг п'ятирічного строку безперервного невикористання не залежить від зміни власника ТМ. Якщо попередній власник не використовував марку три роки, а новий власник ще два — марка може бути анульована за позовом зацікавленої особи.

2. Використання ТМ користувачем (франчайзі) на підставі договору комерційної концесії вважається використанням власником. Це підтверджує важливість правильного оформлення ліцензійних положень у франчайзинговому пакеті.

3. Зміна власника не є поважною причиною для невикористання марки. Новий власник (франчайзер) повинен перевіряти історію використання бренду перед його придбанням, оскільки ризик анулювання переходить до нього.

Ця судова практика стимулює франчайзерів не просто "накопичувати" торговельні марки, а забезпечувати їх реальну присутність на ринку. В контексті ЄС це корелюється з принципами Директиви 2015/2436, яка спрямована на запобігання зловживанням правами на ТМ та звільнення реєстрів від "сплячих" реєстрацій, що перешкоджають новим гравцям. [16]

Пропонуємо порівняльну характеристику захисту торговельних марок: Директива ЄС 2015/2436 та стан імплементації в Україні (2024–2025), зазначену в табл. 2.

Таблиця 2

Аспект захисту ТМ	Положення Директиви (ЄС) 2015/2436	Стан в Україні (2024-2025)
Електронна подача	Обов'язкова для держав-членів.	Впроваджена нова електронна система в УкрНОІВІ. [1]
Анулювання за невикористання	Можливість адміністративного анулювання.	Обговорюється впровадження адміністративного порядку в УкрНОІВІ. [16]
Міжнародна реєстрація	Спрощена процедура через Madrid System.	Активне використання Мадридської системи для виходу українців на ринки ЄС. [15]
Більш ранні права	Захист марок з репутацією.	Закріплено в нових Правилах експертизи 2024 року. [15]

Українські компанії, що планують експансію в ЄС, все частіше обирають реєстрацію торговельної марки Європейського Союзу (EUTM), яка надає унітарний захист у всіх 27 державах-членах. [18] Це особливо актуально для цифрових франшиз та e-commerce проєктів. При цьому важливо пам'ятати, що приєднання України до ЄС у майбутньому призведе до автоматичного поширення дії всіх існуючих EUTM на територію України, що вимагає від вітчизняних брендів уже зараз проводити пошуки на конфліктність із європейськими реєстраціями. [19]

Структура франчайзингового пакета (Franchise Package) визначає економічну цінність пропозиції франчайзера. Відповідно до Директив ЄС та модельних правил DCFR (Book IV, Part E), центральне місце у цьому пакеті займають об'єкти інтелектуальної власності, серед яких торговельні марки та ноу-хау є незамінними. Торговельна марка (ТМ) забезпечує впізнаваність мережі та її репутаційний капітал, тоді як ноу-хау становить змістовну сутність бізнес-моделі — методику приготування страв, алгоритми обслуговування клієнтів, програмне забезпечення тощо. У системі франчайзингу торговельна марка створює зовнішню привабливість, але саме ноу-хау забезпечує внутрішню ефективність бізнесу. Ноу-хау зазвичай включає унікальні рецептури, алгоритми обслуговування клієнтів, методики навчання персоналу та маркетингові стратегії, які не охороняються патентами, але мають комерційну цінність завдяки своїй секретності. [11]

У законодавстві України об'єкти ІВ перелічені у ст. 1116 ЦК України досить широко, включаючи знаки для товарів і послуг, промислові зразки, винаходи, авторські права та комерційні таємниці. Проте практика свідчить про недостатню ідентифікацію ноу-хау як об'єкта передачі. На відміну від ТМ, яка має офіційне свідоцтво, ноу-хау часто залишається «розмитим» у тексті договору, що унеможлиблює його ефективний захист у разі порушення.

Україна розпочала масштабну реформу в цій сфері з метою імплементації Директиви (ЄС) 2016/943. У квітні 2025 року в УКРНОІВІ відбулося представлення проєкту Закону "Про захист комерційних таємниць", який кардинально змінює підходи до охорони нерозкритої інформації. [7] Згідно з проєктом та положеннями Директиви, інформація визнається комерційною таємницею (ноу-хау), якщо вона відповідає трьом критеріям:

Секретність: вона не є загальновідомою або легкодоступною для осіб у колах, які зазвичай мають справу з таким видом інформації. [7]

Комерційна цінність: вона має цінність саме тому, що є секретною.

Належні заходи: власник вживає розумних за даних обставин кроків для збереження її секретності (наприклад, технічний захист, юридичні зобов'язання). [20]

Для франчайзингу це означає, що правоволоділець зобов'язаний не просто заявити про наявність ноу-хау, а й "ідентифікувати" його — описати у достатньо

зрозумілій формі (у договорі або окремому "франчайзбуці"), щоб можна було перевірити його відповідність критеріям секретності та суттєвості. [21]

Регулювання франчайзингу в Європейському Союзі нерозривно пов'язане з політикою захисту конкуренції. Оскільки договори комерційної концесії за своєю природою є вертикальними угодами (між суб'єктами на різних рівнях виробничо-збутового ланцюга), вони потенційно можуть обмежувати конкуренцію. Еволюція цього регулювання пройшла шлях від жорсткого контролю до системи «блокових звільнень» (Block Exemptions), що створюють так звані «безпечні гавані» (Safe Harbours) для бізнесу. Ключовим етапом стало прийняття Регламенту Комісії (ЄС) № 2022/720 (Vertical Block Exemption Regulation — VBER), який набрав чинності 1 червня 2022 року, замінивши попередній Регламент 330/2010. Новий VBER відображає реалії цифрової економіки та посилює вимоги до прозорості онлайн-продажів. Найбільш вагомим для франчайзингу є те, що VBER 2022 дозволяє обмін інформацією в межах "подвійної дистрибуції" (коли франчайзер сам продає товари паралельно з франчайзі), якщо такий обмін необхідний для реалізації угоди. Також уточнено правила щодо "подвійного ціноутворення" та обмежень на використання маркетплейсів, що раніше викликало багато спорів у судах ЄС.

Для України адаптація цих норм є критичною, оскільки вітчизняне антимонопольне законодавство часто базується на застарілих європейських підходах, що стримує розвиток омніканальних стратегій у франчайзингових мережах.

Проект Закону "Про захист комерційних таємниць" 2025 року також містить важливі гарантії щодо мобільності працівників. Захист ноу-хау не може бути використаний як підстава для обмеження права працівника використовувати досвід та навички, добросовісно набуті під час звичайної трудової діяльності. [20] Це критично важливо для франчайзі, чий персонал проходить навчання у франчайзера: працівник може звільнитися і працювати в іншій сфері, але він не має права передавати конкретні конфіденційні "фішки" бізнес-моделі конкурентам. [22]

Важливим елементом захисту є механізм запобігання "паразитичному копіюванню" (parasitic copying). Європейська Комісія визначає це як практику виведення на ринок товарів, що навмисно імітують вигляд та бізнес-методи відомих брендів. [23] В Україні такі дії розглядаються крізь призму Закону "Про захист від недобросовісної конкуренції". У 2024–2025 роках АМКУ посилив повноваження щодо розслідування таких порушень, отримавши право накладати штрафи до 10% річного доходу порушника без необхідності звернення до суду. [24] Це створює дієвий бар'єр проти колишніх франчайзі, які після закінчення договору намагаються продовжувати діяльність під іншим ім'ям, але з використанням тих самих секретних технологій та візуального стилю мережі. [14]

Франчайзинг базується на довірі, але ця довіра має підкріплюватися повною поінформованістю сторін. У праві ЄС концепція "переддоговірного розкриття інформації" (pre-contractual disclosure) є наріжним каменем захисту прав користувачів. Французьке (Закон Дубена), італійське та іспанське законодавства вимагають від франчайзера надати потенційному партнеру пакет документів за 20-30 днів до підписання договору. [25]

Українське законодавство (ЦКУ) наразі не містить прямої вимоги щодо такого disclosure. Проте судова практика та наукова доктрина 2023-2025 років активно розвивають інститут *culpa in contrahendo* (відповідальність за недобросовісне ведення переговорів). [6] Згідно з оновленими принципами ЦКУ, приховування суттєвої інформації про прибутковість бізнесу або стан прав інтелектуальної власності може бути підставою для визнання договору недійсним як такого, що укладений під впливом помилки або обману (ст. 229, 230 ЦКУ). [26]

Європейський кодекс етики франчайзингу (версія 2023 року) встановлює, що франчайзер повинен:

Протестувати бізнес-модель у щонайменше одному пілотному підрозділі протягом розумного строку перед запуском мережі. [11]

Надати письмову інформацію про кількість франчайзі, фінансові показники та умови розірвання угоди.

Бути законним власником або ліцензіатом торговельних марок та інших розпізнавальних знаків. [11]

Гармонізація українського законодавства передбачає імплементацію цих етичних норм у Главу 76 ЦКУ. Це дозволить мінімізувати кількість "фейкових" франшиз, які продають лише красиву назву без перевіреного ноу-хау. Оскільки в Україні більше не діє Господарський кодекс із його жорстким, але часто неефективним контролем, саморегулювання та дотримання міжнародних етичних стандартів стають основними фільтрами якості на ринку. [10]

Для систематизації викладеного матеріалу доцільно навести порівняльну таблицю ключових інструментів захисту, що впроваджувалися в Україні у 2024–2025 роках у межах євроінтеграції.

Таблиця 3.

Об'єкт / Процес	Регуляторний акт ЄС	Впроваджений / Проектний захід в Україні	Практичне значення для франчайзингу
Вертикальні угоди	Регламент (ЄС) 2022/720 (VBER)	Роз'яснення АМКУ № 16-pp (грудень 2024). [4]	Легалізація територіальних обмежень та контролю за якістю при частці ринку до 30%.
Торговельні марки	Директива (ЄС) 2015/2436	Нові Правила реєстрації ТМ (вересень 2024). [15]	Спрощення реєстрації нетрадиційних марок (звукових, мультимедійних) та захист від опозицій.
Ноу-хау / Таємниця	Директива (ЄС) 2016/943	Проект Закону "Про захист комерційних таємниць" (2025). [7]	Чіткі критерії "належних заходів захисту", що дозволяють стягувати збитки за розкриття таємниці.
Реєстрація договорів	Свобода договору (ЦФЄС)	Скасування ст. 367 ГКУ через Закон № 4196-ІХ. [3]	Усунення формалізму; договір стає чинним з моменту підписання (Inter partes).
Сумлінність сторін	Принципи європейського контрактного права (PECL)	Реформа ЦКУ щодо фідучіарних обов'язків та добросовісності. [10]	Захист франчайзі від раптового розірвання договору без поважних причин.

Висновки та пропозиції

За результатами проведеного дослідження можна зробити висновок, що Україна досягла значного прогресу у гармонізації законодавства про комерційну концесію з правом ЄС, проте цей процес ще не є завершеним. Скасування Господарського кодексу стало потужним поштовхом до очищення правового поля від застарілих норм, але воно також вимагає оперативного заповнення прогалин у Цивільному кодексі.

Основними висновками дослідження є:

Інституційна трансформація: Відмова від дуалізму кодексів на користь єдиного регулювання в ЦКУ дозволяє усунути бюрократичні бар'єри (зокрема,

недіючу реєстрацію договорів) та зосередитися на змістовному захисті прав інтелектуальної власності. Трирічний перехідний період (до серпня 2028 року) є оптимальним для адаптації бізнесу до нових правил гри.

Антимонопольна адаптація: Впровадження підходів Регламенту (ЄС) 2022/720 через роз'яснення АМКУ забезпечує українським франчайзерам правову визначеність щодо допустимості вертикальних обмежень. Ключовим є дотримання порогу 30% ринкової частки та уникнення жорстких обмежень, таких як фіксація цін.

Захист торговельних марок: Нова судова практика Верховного Суду 2025 року, яка не перериває строк невикористання ТМ при зміні власника, є дієвим запобіжником проти монополізації брендів без їх реального застосування. Це відповідає духу європейського законодавства про ТМ.

Реформа захисту таємниць: Прийняття нового Закону про комерційні таємниці на базі Директиви 2016/943 забезпечить франчайзерам ефективні інструменти захисту ноу-хау, що є критичним для високотехнологічних та сервісних франшиз.

На основі проведеного аналізу пропонуються такі заходи щодо вдосконалення законодавства:

Доповнення Глави 76 ЦКУ: Необхідно закріпити обов'язок правоволодільця щодо надання переддоговірного інформаційного пакету (disclosure document) не пізніше ніж за 15 днів до укладення договору. Це має включати інформацію про фінансовий стан мережі, судові спори та статус об'єктів інтелектуальної власності.

Впровадження адміністративного анулювання ТМ: За ініціативою УКРНОІВІ слід запровадити процедуру *office-based invalidation/revocation*, що дозволить швидше очищувати ринок від невикористовуваних марок, не перевантажуючи господарські суди.

Нормативне визначення "Пілотного проекту": У межах адаптації до Кодексу етики франчайзингу, доцільно закріпити у ЦКУ положення про те, що об'єктом комерційної концесії може бути лише апробована бізнес-модель, яка довела свою ефективність на практиці.

Посилення відповідальності за паразитичну конкуренцію: Внести зміни до Закону "Про захист від недобросовісної конкуренції" в частині деталізації ознак неправомірного використання ноу-хау колишніми учасниками мережі після припинення договірних відносин.

Реалізація цих пропозицій дозволить перетворити Україну на привабливу юрисдикцію для міжнародних франчайзингових мереж та забезпечить надійний захист вітчизняним інноваторам, що є запорукою успішної інтеграції в економічний простір Європейського Союзу.

Література:

1. Гармонізація законодавства України як умова членства в ЄС: прогрес і перспективи — Юридична газета, 2023. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://jur-gazeta.com/publications/practice/inshе/garmonizaciya-zakonodavstva-ukrayini-yak-umova-chlenstva-v-es-progres-i-perspektivi.html>
2. Ukraine – Franchise & Licensing – Country Comparative Guides - Legal 500, 2026. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.legal500.com/guides/legal-landscapes/ukraine-franchise-licensing/>
3. Скасування Господарського кодексу вже з 28 серпня: ключові зміни — Територіальне відділення АППУ, 2025. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://appu.org.ua/main-news/skasuvannya-gospodarskogo-kodeksu-vzhe-z-28-serpnya-klyuchovi-zmini/>
4. АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ: РЕКОМЕНДАЦІЙНІ РОЗ'ЯСНЕННЯ – Доступ до правди, 2024. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://dostup.org.ua/request/140124/response/426890/attach/5/16.pdf?cookie_passthrough=1
5. Золота Л.В. Зміст франчайзингу: особливості договору комерційної концесії. Нове українське право. Київ: Науково-дослідний інститут правотворчості та науково-правових експертиз Національної академії правових наук України, Видавничий Дім «Гельветика». Вип. 2. 2024. С. 14-21 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/issue/view/21/21>
6. КОХАНОВСЬКА, О., ЦЮРА, В., та КОХАНОВСЬКИЙ, В. (2023). Додоговірні відносини в договірному праві України та Законі про договірні відносини: проблема оновлення правового регулювання з огляду на реформу Цивільного кодексу України. *Revista Jurídica Portucalense*, 178–197. Отримано з <https://revistas.rcaap.pt/juridica/article/view/30500>
7. Україна-ЄС: про законодавство щодо комерційної таємниці. – Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій. 2025. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nipo.gov.ua/eu-ua-zakonodavstvo-pro-komertsijnu-taiemnytsiu/>
8. Судова практика: дострокове припинення дії свідоцтва на ТМ – Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій. 2025. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nipo.gov.ua/prgrupnennia-dii-svidotstva-na-tm/>
9. Babette Märzheuser-Wood, Myron B. Rabij. 2014. UKRAINE. – *The Franchise Law Review*. Dentons. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.dentons.com/en/pdf-pages/~media/fa176e785fe246d9be0a763550fb9b10.ashx>
10. Скасування Господарського кодексу вже з 28 серпня: ключові зміни | Бізнес - LIGA360, 2025. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://biz.ligazakon.net/news/238556_skasuvannya-gospodarskogo-kodeksu-vzhe-z-28-serpnya-klyuchov-zmni
11. European Code of Ethics for Franchising – Polska Organizacja Franczyzodawców, 2016. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://franchise.org.pl/european-code-of-ethics-for-franchising/>
12. Franchise law in the European Union and the United Kingdom: 2026 complete guide. – Dreyfus Intellectual Property in an Innovative World, 2025. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.dreyfus.fr/en/2025/12/16/franchise-law-in-the-european-union-and-the-united-kingdom-2026-complete-guide/>
13. Євгенія Прудко. Останні зміни у законодавстві про захист економічної конкуренції та його гармонізація з законодавством ЄС. – "Intellectual Property in an Innovative World". *Cms.law*, 2021. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cms.law/en/content/download/365984>

14. European Franchise & Distribution Newsletter n 42 - Taylor Wessing, 2025. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.taylorwessing.com/en/insights-and-events/insights/2025/09/european-franchise-newsletter-n42>
15. Набули чинності нові Правила реєстрації торговельних марок. – Державна система правової охорони інтелектуальної власності, 2024. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukrpatent.org/uk/articles/contacts-general>
16. Торговельні марки: впровадження європейського законодавства. – Укрноіві, 2025. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nipo.gov.ua/vprovadzhenia-ievropejskoho-zakonodavstva-tm/>
17. При порушенні прав інтелектуальної власності на торговельні марки належним та ефективним способом захисту буде вимога про зобов'язання припинити порушення, а не заборона використання ліцензійного договору. – | ADVOKAT POST, 2023. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://advokatpost.com/pry-porushenni-prav-intelektualnoi-vlasnosti-na-torhovelni-marky-nalezhnym-ta-efektyvnym-sposobom-zakhystu-bude-vymoha-pro-zoboviazannia-prygunyty-porushennia-a-ne-zaborona-vykorystannia-litsenzijnoh/>
18. Brand Protection in Franchising | Healys Solicitors, 2021. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://healys.com/news-events-insights/brand-protection-in-franchising-ignore-at-your-peril>
19. EU Expansion and the EUTM: Will Your EU Trademark Automatically Cover New Member States? - Harris Sliwoski LLP, 2026. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://harris-sliwoski.com/blog/eu-expansion-and-the-eutm-will-your-eu-trademark-automatically-cover-new-member-states/>
20. Про захист комерційних таємниць (Проект Закону України, неофіційний текст) від 11.03.2026 | LIGA:ZAKON. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/NT4715>
21. The European Code of Ethics for Franchising & its national Extensions & Interpretations – Westlaw, 2019. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https://content.next.westlaw.com/Link/Document/Blob/I65d34351b91011e9adfea82903531a62.pdf?targetType=PLC-multimedia&originationContext=document&transitionType=DocumentImage&uniqueId=7956c8de-f450-4414-9501-d71b478371dd&ppcid=dd1823eb05ed4068bd7cb38c756a4b35&contextData=\(sc.DocLink\)](https://content.next.westlaw.com/Link/Document/Blob/I65d34351b91011e9adfea82903531a62.pdf?targetType=PLC-multimedia&originationContext=document&transitionType=DocumentImage&uniqueId=7956c8de-f450-4414-9501-d71b478371dd&ppcid=dd1823eb05ed4068bd7cb38c756a4b35&contextData=(sc.DocLink))
22. Non-Compete Clauses in the UK and U.S.: Recent Trends | Covington & Burling LLP, 2024. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.cov.com/en/news-and-insights/insights/2024/09/non-compete-clauses-in-the-uk-and-us-recent-trends>
23. Parasitic copying: European Commission publishes Study on existing national legal protection | Practical Law, 2012. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/8-517-2884?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)&firstPage=true](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/8-517-2884?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true)
24. Ukrainian competition law reform to kick off in 2024 – Kinstellar, 2024. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://kinstellar.com/upload/Ukrainian%20competition%20law%20reform%20to%20kick%20off%20in%202024_Ukr.pdf
25. Getting to Grips with Pre-Contractual Disclosure in Europe – Fieldfisher, 2018. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.fieldfisher.com/en/insights/getting-to-grips-with-pre-contractual-disclosure-in-europe>
26. Franchising in Ukraine: be careful of hidden reefs! - International Franchising Committee (англійською мовою) – Sayenko Kharenko, 2019. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://sk.ua/uk/franchising-in-ukraine-be-careful-of-hidden-reefs-international-franchising-committee-anglijskoju-movoju/>

References:

1. Harmonizatsiia zakonodavstva Ukrainy yak umova chlenstva v YeS: prohres i perspektyvy (2023) [The harmonisation of Ukrainian legislation as a condition for EU membership: progress and prospects] — Yurydychna hazeta. URL: <https://jur-gazeta.com/publications/practice/inshe/garmoni-zaciya-zakonodavstva-ukrayini-yak-umova-chlenstva-v-es-progres-i-perspektivi.html> [in Ukrainian]
2. Ukraine – Franchise & Licensing (2026) – Country Comparative Guides - Legal 500. URL: <https://www.legal500.com/guides/legal-landscapes/ukraine-franchise-licensing/>
3. Skasuvannia Hospodarskoho kodeksu vzhe z 28 serpnia: kluchovi zminy (2025) [The Commercial Code will be repealed from 28 August: key changes] — Terytorialne viddilennia APPU. URL: <https://appu.org.ua/main-news/skasuvannya-gospodarskogo-kodeksu-vzhe-z-28-serpnia-klyuchovi-zmini/> [in Ukrainian]
4. ANTYMONOPOLNYI KOMITET UKRAINY: REKOMENDATsIINI ROZlASNENNIa (2024) [ANTIMONOPOLY COMMITTEE OF UKRAINE: GUIDELINES] – Dostup do pravdy. URL: https://dostup.org.ua/request/140124/response/426890/attach/5/16.pdf?cookie_passthrough=1 [in Ukrainian]
5. Zolota, L.V. (2024) Zmist franchaizynhu: osoblyvosti dohovoru komertsii noi kontsesii. [The Essence of Franchising: Key Features of a Commercial Concession Agreement] Nove ukrainske pravo. Kyiv: Naukovo-doslidnyi instytut pravotvorchosti ta naukovo-pravovykh ekspertyz Natsionalnoi akademii pravovykh nauk Ukrainy, Vydavnychi Dim «Helvetyka». Vyp. 2. 2024. S. 14-21 URL: <https://newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/issue/view/21/21> [in Ukrainian]
6. KOKhANOVSKA, O., TsIuRA, V., ta KOKhANOVSKYI, V. (2023). Dodohovirni vidnosyny v dohovirnomu pravi Ukrainy ta Zakoni pro dohovirni vidnosyny: problema onovlennia pravovoho rehuliuвання z ohliadu na reformu Tsyvilnogo kodeksu Ukrainy. [Pre-contractual relations in Ukrainian contract law and the Law on Contractual Relations: the challenge of updating legal regulation in light of the reform of the Civil Code of Ukraine] Revista Jurídica Portucalense, 178–197. Otrymano z <https://revistas.rcaap.pt/juridica/article/view/30500> [in Ukrainian]
7. Ukraina–YeS: pro zakonodavstvo shchodo komertsii noi taiemnytsi. (2025) [Ukraine–EU: on legislation concerning trade secrets] – Ukrainskyi natsionalnyi ofis intelektualnoi vlasnosti ta innovatsii. URL: <https://nipo.gov.ua/eu-ua-zakonodavstvo-pro-komertsijnu-taiemnytsiu/> [in Ukrainian]
8. Sudova praktyka: dostrokovе pryypynennia dii svidotstva na TM (2025) [Case law: early revocation of a trade mark registration] – Ukrainskyi natsionalnyi ofis intelektualnoi vlasnosti ta innovatsii. URL: <https://nipo.gov.ua/pryypynennia-dii-svidotstva-na-tm/> [in Ukrainian]
9. Babette Märzheuser-Wood, Myron B. Rabij. 2014. UKRAINE. (2014) – The Franchise Law Review. Dentons. URL: https://www.dentons.com/en/pdf-pages/~/_/med_785fe246d9be0a763550fb9b10.ashx
10. Skasuvannia Hospodarskoho kodeksu vzhe z 28 serpnia: kluchovi zminy (2025) [The Commercial Code will be repealed from 28 August: key changes] Biznes - LIGA360. URL: https://biz.ligazakon.net/news/238556_skasuvannya-gospodarskogo-kodeksu-vzhe-z-28-serpnia-klyuchov-zmni [in Ukrainian]
11. European Code of Ethics for Franchising (2016)– Polska Organizacja Franczyzodawców. URL: <https://franchise.org.pl/european-code-of-ethics-for-franchising/>
12. Franchise law in the European Union and the United Kingdom: 2026 complete guide. (2025) – Dreyfus Intellectual Property in an Innovative World. – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://www.dreyfus.fr/en/2025/12/16/franchise-law-in-the-european-union-and-the-united-kingdom-2026-complete-guide/>
13. Prudko, Y. Ostanni zminy u zakonodavstvi pro zakhyst ekonomichnoi konkurentsii ta yoho harmonizatsiia z zakonodavstvom YeS. (2021) [Recent changes to legislation on the protection of economic competition and its harmonisation with EU legislation] – "Intellectual Property in an Innovative World". Cms.law. URL: <https://cms.law/en/content/download/365984> [in Ukrainian]

14. European Franchise & Distribution Newsletter n 42 (2025) – Taylor Wessing. URL: <https://www.taylorwessing.com/en/insights-and-events/insights/2025/09/european-franchise-newsletter-n42>
15. Nabuly chynnosti novi Pravyla reiestratsii torhovelnykh marok. (2024) [New Rules on the Registration of Trade Marks have come into force] – Derzhavna systema pravovoi okhorony intelektualnoi vlasnosti. URL: <https://ukrpatent.org/uk/articles/contacts-general> [in Ukrainian]
16. Torhovelni marky: vprovadzhennia yevropeiskoho zakonodavstva. (2025) [Trademarks: implementation of European legislation] – Ukrnoivi. URL: <https://nipo.gov.ua/vprovadzhennia-ievropeiskoho-zakonodavstva-tm/> [in Ukrainian]
17. Pry porushenni prav intelektualnoi vlasnosti na torhovelni marky nalezhnym ta efektyvnym sposobom zakhystu bude vymoha pro zoboviazannia prypynyty porushennia, a ne zaborona vykorystannia litsenziinoho dohovoru. (2023) [In the event of an infringement of intellectual property rights relating to trade marks, the appropriate and effective remedy is an order to cease the infringement, rather than a prohibition on the use of a licence agreement] – | ADVOKAT POST. URL: <https://advokatpost.com/pry-porushenni-prav-intelektualnoi-vlasnosti-na-torhovelni-marky-nalezhnym-ta-efektyvnym-sposobom-zakhystu-bude-vymoha-pro-zobov-iazannia-prypynyty-porushennia-a-ne-zaborona-vykorystannia-litsenzijnoh/> [in Ukrainian]
18. Brand Protection in Franchising (2021) | Healys Solicitors. URL: <https://healys.com/news-events-insights/brand-protection-in-franchising-ignore-at-your-peril>
19. EU Expansion and the EUTM: Will Your EU Trademark Automatically Cover New Member States? (2026) – Harris Sliwoski LLP. URL: <https://harris-sliwoski.com/blog/eu-expansion-and-the-eutm-will-your-eu-trademark-automatically-cover-new-member-states/>
20. Pro zakhyst komertsiiinykh taiemnyts (2026) [On the protection of trade secrets] (Proiekt Zakonu Ukrainy, neofitsiynyi tekst) vid 11.03.2026 | LIGA:ZAKON. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/NT4715> [in Ukrainian]
21. The European Code of Ethics for Franchising & its national Extensions & Interpretations (2019) – Westlaw. URL: [https://content.next.westlaw.com/Link/Document/Blob/I65d34351b91011e9adfea82903531a62.pdf?targetType=PLC-multimedia&originationContext=document&transitionType=DocumentImage&uniqueId=7956c8de-f450-4414-9501-d71b478371dd&ppcid=dd1823eb05ed4068bd7cb38c756a4b35&contextData=\(sc.DocLink\)](https://content.next.westlaw.com/Link/Document/Blob/I65d34351b91011e9adfea82903531a62.pdf?targetType=PLC-multimedia&originationContext=document&transitionType=DocumentImage&uniqueId=7956c8de-f450-4414-9501-d71b478371dd&ppcid=dd1823eb05ed4068bd7cb38c756a4b35&contextData=(sc.DocLink))
22. Non-Compete Clauses in the UK and U.S.: Recent Trends (2024) | Covington & Burling LLP. URL: <https://www.cov.com/en/news-and-insights/insights/2024/09/non-compete-clauses-in-the-uk-and-us-recent-trends>
23. Parasitic copying: European Commission publishes Study on existing national legal protection (2012) | Practical Law. URL: [https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/8-517-2884?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)&firstPage=true](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/8-517-2884?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true)
24. Ukrainian competition law reform to kick off in 2024 (2024) – Kinstellar. URL: https://kinstellar.com/upload/Ukrainian%20competition%20law%20reform%20to%20kick%20off%20in%202024_Ukr.pdf [in Ukrainian]
25. Getting to Grips with Pre-Contractual Disclosure in Europe (2018) – Fieldfisher. URL: <https://www.fieldfisher.com/en/insights/getting-to-grips-with-pre-contractual-disclosure-in-europe>
26. Franchising in Ukraine: be careful of hidden reefs! - International Franchising Committee (anhliiskoiiu movoiu) (2019)– Sayenko Kharenko. URL: <https://sk.ua/uk/franchising-in-ukraine-be-careful-of-hidden-reefs-international-franchising-committee-anglijskoju-movoju/> [in Ukrainian]

Дата першого надходження статті до видання: 11.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 26.03.2026